

DE SEX — olikheternas marknad

Inför starten vid årsskiftet av världens största handelsblock

Av pol. mag. Göran Ahrsjö, Industriens Utredningsinstitut

»Bland alla dunkla ord, som trängs med varandra i den ekonomisk-politiska diskussionen, intar integrationen en framstående plats», säger François Perroux i sin bok *L'Europe sans rivages*. Men han tillägger, att »ingenting är lättare än att godtaga allmänna principer utan att förstå dem». Bakom detta yttrande ligger en problemställning, som varit aktuell så länge frågan om Europas enande diskuterats. I dag är det ännu viktigare genom att det av regeringarna i Belgien, Frankrike, Holland, Italien, Luxemburg och Västtyskland undertecknade fördraget om en Europeisk ekonomisk gemenskap börjar få sina första praktiska konsekvenser från årsskiftet 1958—59. Då kommer, om inga politiska hinder dyker upp, alla tullsatser mellan dessa länder att ha sänkts med 10 procent och importkvoterna ökat med 20 procent.

Frånsett att långtidsplaner sällan brukar stämma med verkligheten — det är dessutom svårt att tro på en oförändrad politisk struktur — skall de Sex tidigast 1970 och senast 1973 ha genomfört en fullständig tullunion. Men man syftar längre än till enbart avskaffande av tulltariffer och kvotrestriktioner. Om man skummar något i fördraget ser man, att det närmaste målet egentligen är en ekonomisk integration med allt vad därtill hör. Även den ekonomiska politiken skall sålunda samordnas, samtidigt som en gemensam handelspolitik skall föras. Man har också lagt grunden till ett samarbete i fråga om

de franska och belgiska kolonialvärderna i Afrika med deras enorma, ännu outnyttjade naturtillgångar.

Världens största handelsblock

De sex ländernas ekonomi kommer i och med den gemensamma marknadens gradvisa förverkligande att i väsentligt omfattning bli förändrade. Samtidigt kommer konkurrensen gentemot de utomstående länderna att skärpas. Delvis har sådana verkningar redan gjort sig kända. Att komma ifrån dessa svårigheter är inte heller så lätt. De Sex bildar nämligen ett tillräckligt stort område för att alla handelsnationer måste ta hänsyn till dess tillkomst. I själva verket utgör de en av världens största handelspolitiska blockbildningar. Deras import från yttervärlden, alltså utom från varandra, uppgick sålunda 1956 till 16 miljarder dollar mot t. ex. 12,5 för U. S. A. Enbart från Sverige importerade de Sex samma år för över 650 miljoner dollar, vilket var nästan jämnt en tredjedel av vår totala export. Men man kan också konstatera, att även om de Sex utåt bildar en ekonomisk enhet, så föreligger det ändå mycket stora skillnader mellan länderna i en mängd avseenden.

Samtidigt har dock de sex länderna en mängd geografiska och ekonomiska skäl för att sammansluta sig. De gränsar infyll varandra och är genom sin stora handel sinsemellan starkt beroende av hur varje del-

lagares ekonomi utvecklar sig. Man kan också hitta en tänkbar orsak på det psykologiska planet. De har nämligen alla nyligen delat en gemensam erfarenhet, att bli ockuperade. Detta ledde till, förutom ett av krigshandlingar splittrat näringsliv, att deras politiska och sociala system söndertrassades. Samtidigt blev man övertygad om att små stater är föråldrade och maktlösa.

En viktig orsak för de Sex att skapa en gemensam marknad har också varit tron på att en massmarknad har större fördelar. Hur stor blir då denna och hur ser de individuella marknaderna nu ut i de sex länderna?

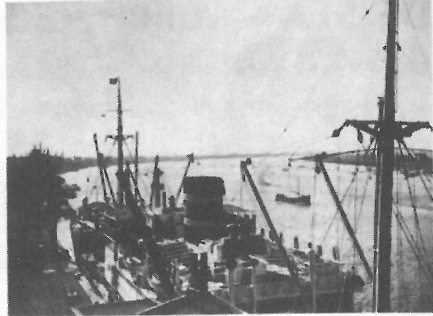
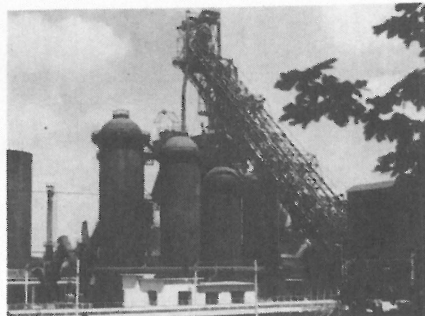
Olika standard — olika lynne

På ett ungefär kan man dela sexstatsunionen i två delar. I den norra delen är näringslivet differentierat och rikt, medan det är mer ensidigt och inte så blomstrande ju längre söderut man kommer. Naturligtvis finns det undantag från denna generalisering. I norra Italien är Po-dalen ett mycket bördigt område och har sedan länge varit ett centrum för industriell verksamhet. Även Garonne-dalen i sydvästra Frankrike håller på att industrialiseras, huvudsakligen tack vare upptäckten av naturgas där.

Det finns också andra olikheter mellan de två områdena. En, som ofta glöms bort eller underskattas, är att befolkningen härstammar från

Många städer har skett under efterkrigsåren i Västeuropa. Här aktuella bilder från två oerhört krigshärjade, nu återuppbyggda städer: Rotterdam (t. v.) och Hamburg.

Stålkoncernen A. B. E. D:s anläggningar — Luxemburg — och en av de belgiska storhamnar, Antwerpen.

två rätt åtskilda raser. I Italien och större delen av Frankrike är det latinska inflytandet dominerande och folket här har sina speciella levnadsvanor. I de nordliga staterna däremot är det germanska lynnet förhärskande och människorna har en annan livsföring och andra vanor.

Den närmast liggande jämförelsen för att få en konkret uppfattning om de Sex är folkmängden. Men att Västtyskland, Italien och Frankrike tillsammans svarar för närmare 90 procent av Sexstatsunionens 160 miljoner inneväpnare, säger inte så mycket — ekonomiskt sett. En betydligt bättre uppfattning om de olika marknadernas ekonomiska storlek får man i stället med hjälp av ländernas nationalprodukter. Förhållandena skiftar givetvis en del år från år. Följande jämförelser, baserade på uppgifter från 1956 synes dock ge en ganska god bild.

Som helhet betraktat har de Sex en nationalprodukt per inneväpnare, som endast är något högre än genomsnittet för Västeuropa. Man kan också i själva verket säga, att de Sex är en strukturmässig avbild av det västeuropeiska näringslivet med såväl hög- och medelindustrialiserade som underutvecklade landsdelar. Inte för inte kallar man ju även unionen för »Lilla Europa». Sammansättningen av den förvärsarbetande befolkningen efter näringsgrenar avviker knappast heller från det västeuropeiska genomsnittet — en femtedel inom jordbruk, något mer än två femtedelar inom industrin medan resten är hänförlig till serviceverksamhet. Men det som framför allt utmärker de Sex är, att de samtidigt utgör medelpunkten i Västeuropas ekonomi. Tydligast framgår detta om man betraktar det inom-europeiska handelsutbytet. Med sin mycket stora handel sinsemellan

står de Sex fullständigt i Västeuropas mitt, kring vilken de övriga OEEGLändernas handel orienterar sig.

Frankrike är ej så fattigt

Om man gör den något riskabla jämförelsen mellan länderna finner man först, att Västtyskland och Frankrike sammanlagt svarar för över två tredjedelar av Sexstatsunionens totala produktion. I motsats till vad som brukar vara den gängse uppfattningen är den franska och den västtyska av ungefär samma storlek. Om man tar hänsyn till francens devalvering sommaren 1957 är produktionen i de båda länderna praktiskt taget lika stor. Men denna något förbluffande överensstämmelse mellan deras näringsliv försvinner dock om man jämför nationalprodukten per inneväpnare. Frankrike har ju en mycket mindre befolkning. Det kan i förbigående tilläggas, att enligt vissa beräkningar som gjorts skulle den franska produktionen per inneväpnare även 1975 vara den större. Man väntar sig nämligen att den franska ekonomin skall fortsätta att visa en stark expansion.

Man finner vidare, att Italien har en nationalprodukt som endast är ungefär hälften av Beneluxländernas, trots att där bor två och en halv gång så mycket folk. Länderna har för övrigt gått olika vägar för att med hjälp av tullar söka öka produktionen. Benelux-länderna, som ekonomiskt är minst självförsörjande av de Sex och därför har den största importen, har låga tullar. Sådana innebär, anser man, lägre kostnader och ökad konkurrenskraft för en industri, som måste lita på yttre tillförsel av råmaterial och halvfabrikat. Italien däremot har under många år sökt utveckla sin industri bakom skyddande tullmurar på manufakturerade

varor. För att göra bilden fullständig kan tilläggas, att även Frankrike kan tendera mot protektionismen, medan Tyskland har eftersträvat en mer liberal tullpolitik.

Inom de Sex intar Västtyskland en framträdande plats, främst tack vare sin stora och betydelsefulla industri. Den svarar också för mer än en fjärdedel av de Sex' totala industriproduktion. Jordbruket är däremot inte så stort — de viktigaste jordbruksdistrikten ligger i Östtyskland — och man är långt ifrån självförsörjande ifråga om dessa varor. Men i Frankrike, Italien och Holland spelar jordbruket ännu vid sidan om industrin en stor roll, vilket dock inte hindrar att de Sex som helhet måste importera en ansevärd mängd födoämnen. I den västliga ekonomin framträder även exportnäringsarnas viktiga betydelse, men för Beneluxländerna — liksom hos alla små industristater — gäller detta i ännu högre grad.

En intressant jämförelse kan göras beträffande kapitalbildningen. Man kunde ha väntat sig, att denna skulle vara hög i Belgien, eftersom dess nationalprodukt per inneväpnare är störst här. Men i själva verket är kapitalbildningen större både i Tyskland, Holland och även Italien. De relativa svagheter i det italienska näringslivets struktur framträder emellertid för övrigt med all tydlighet. Inte mindre än drygt en tredjedel av arbetskraften är sålunda sysselsatt i jordbruk medan motsvarande andel i t. ex. Holland är knappt 15 procent. De båda länderna har dock ungefär samma andel industriarbetare. Men Holland, liksom de övriga fyra, har dessutom mycket väl utvecklade servicenärningar.

De strukturella skillnader, som här har kommit till synes, är givetvis en naturlig följd såväl av olikheter i rå-

varutillgången som av kapital. En kanske något dramatiserad bild av vad detta lett till får man om man ser till Luxemburg. Detta land har nämligen en såregen näringsstruktur. Hela 85 procent av den totala produktionen exporteras sålunda. Detta innebär att landet lever av sin ovanligt höga stålproduktion, baserad på egna malmer. Exporten per innevä- nare är också ojämförligt den högsta, inte bara i Europa utan även i hela världen.

De Sex har hälften av Europas industri

Aven vid en branschmässig indelning av industrin visar de Sex en förmåskad, men nämligen noggrann avbild av hela Västeuropa. Produktionen i de särskilda branscherna, räknad per innevä- nare, ligger dock i allmänhet något högre. Olikiheterna är något starkare utpräglade inom den tunga industrin än inom konsumtionsvaruindustrin. I nästan alla industrigränar har även de Sex en andel av den totala västeuropeiska produktionen, som ligger något högre än 50 procent. Enda undantag är massa- och pappersindustrin och framför allt malmbrytning, i vilken de Sex endast svarar för en tredjedel. Men å andra sidan svarar den kemiska industrin för närmare två tredjedelar av Västeuropas hela produktion.

En del av den franska och italienska industrin är f. ö. socialiserad. Staten äger sålunda 75 procent av de italienska skeppsvarven, 40 procent av stålverken och 20 procent av maskinindustrin samt har monopol på oljedistributionen. En stor del av industriföretagen leds härigenom av statstjänstemän. I Frankrike är det kolindustrin och några företag inom motorindustrin. Även de större försäkringsbolagen har socialiserats. I det västtyska näringslivet har å andra sidan de utländska investeringarna blivit mycket betydelsefulla de senaste åren. Oljedistributionen

ligger sålunda till 75 procent i amerikanska händer, i järn- och stålindustrin är 40 procent av aktiekapitalet utländskt medan motsvarande andelar är 30 procent i bilindustrin och 25 procent i kolgruvorna.

Vem har bäst?

Vill man närmare undersöka levnadsstandarden inom de Sex stöter man genast på stora svårigheter. Att säga om fransmannen i gemen har det bättre eller sämre än sin italienske eller holländske kollega är praktiskt taget omöjligt. Men när man talar om levnadsstandard, tänker man kanske främst på konsumtionen av en viss mängd varor. Det kan därför vara värt att något beröra den privata konsumtionens storlek per innevä- nare, även om man därigenom samtidigt bortser från den kvalitativa aspekten. Och än en gång kan man konstatera att Frankrike ligger mycket bättre till än Västtyskland. I Belgien och Luxemburg är den dock ännu högre och praktiskt taget lika stor som den svenska. Ett par siffror från 1956 belyser läget bättre — Italien 320, Västtyskland 540 och Belgien 760 dollar per innevä- nare.

Använder man sig av andra, visserligen ganska grova mått, t. ex. antal bilar, radioapparater, telefoner per 100 innevä- nare, modifieras intrycket. Västtysklands standard stiger i så fall medan Frankrikes sjunker, för att bara ta ett exempel. Levnadskostnaderna varierar också starkt mellan de Sex. Högst ligger de i Frankrike, som under de senaste åren haft en allvarlig inflation. Men även i Belgien och Italien är de relativt höga. De andra fyra, särskilt Holland, har däremot avsevärt lägre levnadskostnader. Det är därför inte så konstigt, att lönenivån — omräknad efter gällande växelkurser för att få fram konkurrensförmågan — likaledes visar stora avvikelser mellan de Sex. Den belgiska industriarbetaren har sålunda ungefär 60 procent högre lön per ännu än sin italienske

kollega, något mer än 20 procent än sin franske och nästan 15 procent mer än den tyske. Mellan den holländske och italienska industriarbetaren skiljer det däremot inte ens 10 procent.

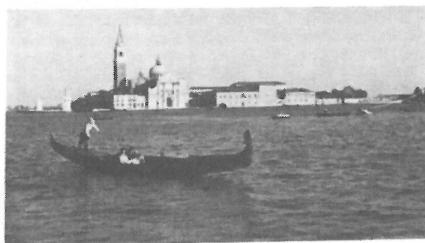
En arbetsgivare måste emellertid räkna med att ge ut mer än den kontanta lönen för att hålla en arbetstagar sysselsatt. Här hemma betalar han ju enligt lag dessutom olycksfallsförsäkringsavgift och tre veckors semester. Inom de Sex får arbetsgivaren vidare räkna med att betala till staten ännu mycket mera i lagligen föreskrivna sociala avgifter, t. ex. familjebidrag, moderskapshjälp. Här till kommer att vissa helgdagar likväl berättigar till ersättning. Vid jul eller nyår kan det även förekomma såsom en nästan obligatorisk utgift till arbetsgivaren utbetalar 10—15 dagslöner som en slags gåva. Summan av alla dessa avgifter, räknad i procent av kontantlönen, varierar mellan 30 procent i Belgien och Luxemburg till knappt 65 procent i Italien. De totala kostnaderna för att sysselsätta en arbetstagar under en timme visar därför inte fullt så stora avvikelser mellan länderna som lönenivån tyder på. Mellan Västtyskland, Belgien och Frankrike rör det sig om en 8—12 procent. Man kan rent av säga att skillnaderna överensstämmer i stort sett med olikiheterna i ländernas allmänna produktivitetsnivå.

Hög indirekt beskattning

Från löner till skatter är steget inte så långt. Det är dock svårt att få några riktigt jämförbara siffror, eftersom de Sex har så fundamentalt olika skattesystem. Det är dessutom inte bara dessa skillnader, som man måste ta hänsyn till, utan det är också skillnader i hur strängt skattelagarna tillämpas.

Det kan dock ha sitt intresse att i all korthet visa de slående olikiheter, som finns i de statliga inkomsterna med hänsyn till direkta och indirekta

forts. sid. 39

Två pärlor i turist-Europa inom Sexstatsmarknaden: Isola San Giorgio, Venedig, och La promenade des Anglais, Nizza.

ta skatter. De holländska myndigheterna t. ex. erhåller sålunda ungefär 55 procent av sina inkomster från inkomst-, förmögenhets- och andra direkta skatter och ungefär 45 procent från omsättningsskatter, acciser, tullar och liknande indirekta skatter. I Västtyskland, Frankrike och Italien däremot kommer inte mindre än 70—75 procent av indirekt beskattning.

Den uppräknig och jämförelse av statistiska data som här har skett, kan inte ge mer än ett allmänt intryck. Men som en domare en gång uttryckte saken, när han blev irriterad på försvarsadvokaten: »Förvill mig inte med fakta, jag har redan beslutat mig». Så är det också med de Sex. Den gemensamma marknaden finns där, nu återstår det att se vilka följder den får. Inte bara för dem själva utan även för de utomstående.